

Чарышка бирги черни ээлээр дээш

1956 чылдын чазында манча чүгө кижи чеди келгеш комбинаттын тудуун эгеледик. Оон бээр 5-ле чыл эртен, а 60 кыска үенч дургузунда кайы хире улуг ажылдар чоруттуганы оларны кара-биле көрүп, холу-биле кылмышпаан кижилерин бузуур-дда берге боор. Бодап көрүрдө, беш чыл буртуугаар өргөндө чок турган эзиргей тайгада ам хөй чурттагы анык суур тургустунган, хемчээл талазы-биле об-ласта ийги черде турар электростанция ажыл-дап эгелээ, үлөтүрүчү, култура-амыдыралын албан черлерин хөй тудуулары ажылга кирген.

Амгы үедө комбинат тудууну хемчээл улам калырып турар. Мен бо улуг тудууларны эгелегини бирги хүнүндө тура бо хүннерге чедир дашчы болуп ажылдап келдим. Ам комбинатта дашчы

Эртен чылдын онаалгаларын чедишкенин күсеткен бис. Үлөтүрү бараанарынын магалынын болгаш столу-вайның даш тудууларын кылдып дооскаш, январь айдан эгелеп чаа школаның дөрт

ларын коммунист кыш-ажыл бригаданын удурткучу мен. Мөөң бригаданда 13 кижи бар. Оларнын хөй кезин аныктар. Брига-да келигүнери шупуу ажылга кызымаккай бол-гаш быжыг ап-найырал-дыг улус.

Бригада келигүне-ринин иштинден тер-гиланерни шилири бер-ге. Чүгө дээрге, олар шупуу-ла эки ажылдан турарлар. Ылангыя ком-мунист Т. Кан-оол, даш-чылар Е. Таскаракова, Д. Алдын-оол, Ф. Ша-рымгына олар бүтү ком-бинатка сурагым тур-рлар.

Партиянын XXII съездинге алдар болдурган социалистг чарышка бисти хоочун ту-дугчу В. Ереминге удурткан бригада кый-гырган. Ону хүлээн ал-гаш, чарышка бирги черни мавыла ээлээр дээш ийи дакыр кже-нинишкенир-биле ажыл-дарыкты шитпир-лэн бис.

Долаан НӨК-НЫС, коммунистг күш-ажыл бригаданын удурткучу.

Тускай мергежилге чоргаарлар мен

Агарынч составында арыг килородту мльп үндүрер «ОК-05» деп станция об-ласта амчызында чыгыс Хову-Аксында тургустунган.

Мен өрткөн чылын «ОК-05» деп станцияны техниктериниң журуун дооскаш, ам ээлгет мастеринде ажылдап турар мен.

Элтенде 72 кубометр азы 12 баллон ишти арыг килород бүдүрүп турар бис. Ол дээрге дуржугалыг казыкчынын барык чөрткө эйда ажыл-дарынга чедир килород-дур.

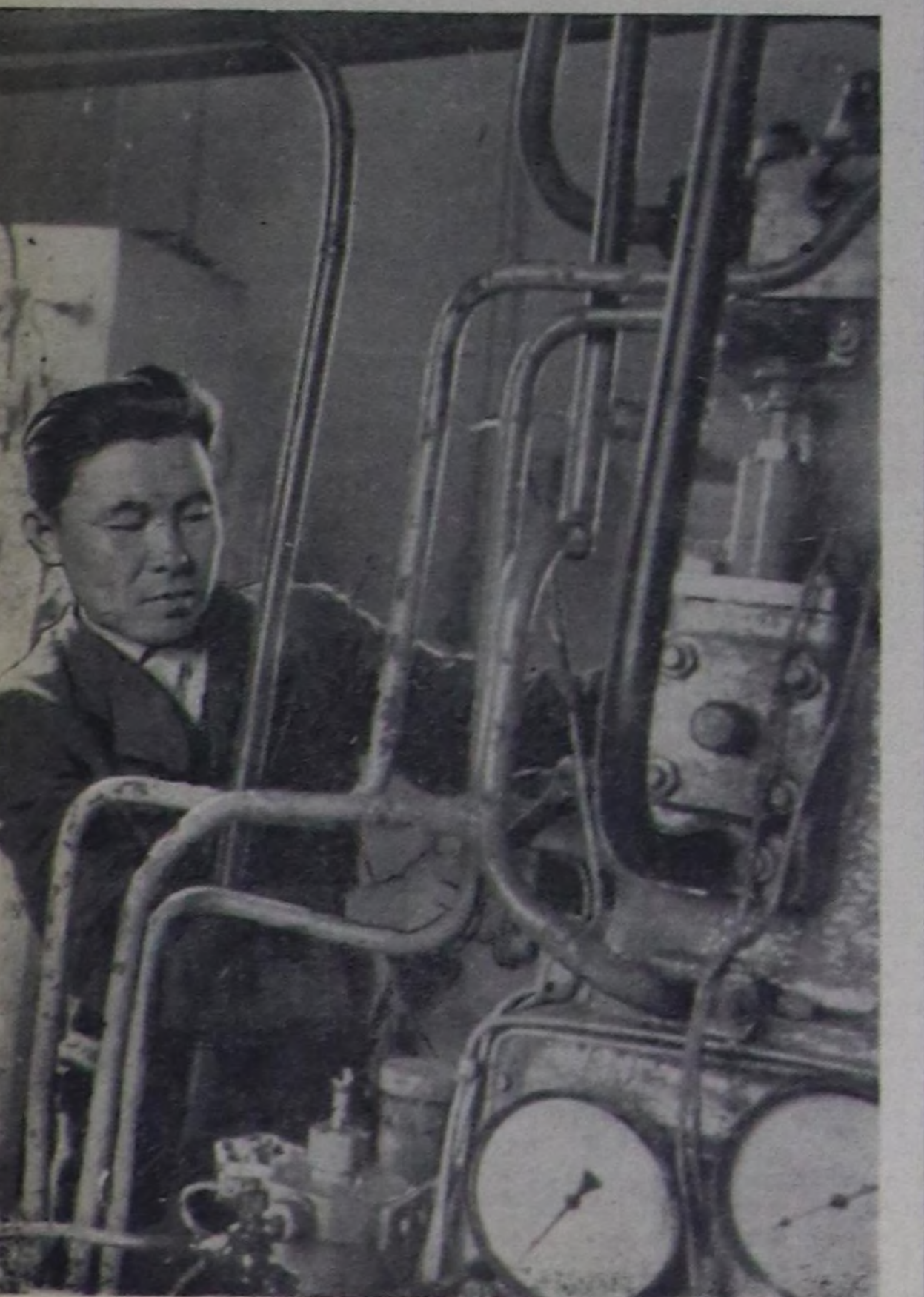
Станция тургустунганындан бээр айларнын, кварталдарын планнын онаалгаларын доосамаал ажыр күүседип келген. Февраль айда бүдүрүлгө планын 160 хуу күүсеттибис. Амгы үедө станциянын бүдүргөн продукция-ын чүгө комбинатка ажылдарындан агында Кызылдын бүдүрүлгелери-не база чорудуп турар бис.

Мен бодумун чаа тускай мергежилге хандышкын, ону улам беиле-рин шитпирлеп алган мен. Килород дээрге бүт-ле динир организмне-ринч болгаш үнүштерин амыдыралында эң чүгө херектиг бүдүмөл бол-гай. Оон ийи арыг килород медицинага, металлургияга, техникага кан-чаар-да аажо улуг рольду ойнал турар. Ону агарынч азы сунгун со-ставында кылган үндүрери солун болгаш хуудулуг өкмөл.

Партиянын XXII съездинге алдар болдурган социалистг чарышка кырып тура чеди чылдын үшкү чылынч онаалгаларын хуусаа бегинде күүседир дээш чаа-чаа бедиткен хүлээлгелери комбинаттын коллектив-нин бүтү келигүнери алганар.

Бастар ол алдарлыг болушунга белектиг ужуражыр дээш чыл пла-нын октябр 17-ле күүседир хүлээнген бис. Ол хүлээлгесин күүсеттенир дээринге чигиниг турбас.

С. ХОМУШКУ, килород станциянын ээлгет мастери.

Чурунта: С. Хомушку.

Партиянын XXII съездинге алдар болдурган социалистг чарыштын чал-гылары чеди чылдын улуг тудуулары-нын бирээзи «Тыва кобальт» комби-наттын тудуунда онза күстелип турар.

Комбинаттын ажылчынарнын бол-гаш инженер-техниктиг ажылдакчыла-рынын күш-ажылчы чедишкениринин, база үшкү чылда сорулгаларынч ду-гайында бо арында чугаалап турар.

ТЭЦ ажылдап эгелээн

Хемчээл талазы-биле об-ласта ийги черде турар электростанция март 13-те комбинатка үлөтүр тогун берип эгелээ. Ол база комбинаттын тудууларынч база бир күш-ажылчы чайынаачак чедишкени-лар.

Баштайгы шенеле үезинде илэрэн чамлык чептерини чыйлаатканынч сөөлүдө, эртенгиниң 10 шак турда станциянын шит баскыларынаа ко-ла лежурный Валентина Кокова кинопкалары баскылапкан. Токутун кужуи, вольтуун болгаш электрилиг машиналарынч ажылдап турарынч байдалын көргүзөр хөй херекселер

ажылдап эгелээ. Бүдүрүлгениң цех-теринче, мастерскаяларынче, лабора-торияларынче, суурну кудумчула-рынче ТЭЦ-тин ажылдап үндүргени баштайгы ток лампый берген. Дежур-ный инженер В. Лидзарь, монтаж-никтеринч улуг прорабы В. Трофи-мов, котелдар тургузар талазы-биле инженер В. Исakov олар ТЭЦ-тин цехтеринде тургустунган бүт-ле ма-шиналарын, механизмининч ажыл-дап турарын хынап көргөш, станция-нын чедишкенинч ажылдап эгелээ-нини дугайында демделген тускай журналдын бирги арнынга «бижип кааннар.

Съездиге дагжыларнын белээ

Чаа ажылдап эгелээ ТЭЦ ком-бинатты электри энергия-биле хандырылганда адыга одалга хер-регелер илг бус үндүрениге база таарыштыр тургустунган.

Ол бүтү дамчыдар хоолайларын станциядан комбинаттын ажылчы-ну суурунга чедир салыр оруун бедик даг мондактап турар. Ол дагы оюп-кыйым-даа турбайн, анаа-ла саң дөрт өттүр казыптары даг тех-

никазынын бо хире сайзыраан үе-зинде өюнчүк болгай аан!

Чоокта чаа тунельдиң тудуун Рафи Симонянга удурткан дагжы-ларынч комплексилг бригаданы чор-уда берген. Дагжылар мырнай бири хүнүнде-ле аажо чарт кур-жангы хаалаарга таварышканнар. Ол хааларын бедик базышкынын агаар күжү-биле ажылдаар өрүм-нер-биле үттегилээш буза тепсил, хүн бүрүдө 3-4 метр бурунгаарла-рышсаан, даг иштинче улам ханылап бар-ла чыдарлар.

Чеди чылдын үшкү чылынч онаалгаларын хуусаа бегинде күүсе-дир дээш чарышка киришпешаан, дагжылар 450 метр узун тунельди июль 1-де бүрүн дооскаш, ажыл-да-га кириер деп бедиткен хүлээлгени алганнар.

Хүлээлгесини алдары-биле күүседир бис, партиянын XXII съез-динге бистин белээви ол болуун-деп, Симоняннын бригаданынч кели-гүнери чугаалап турарлар.

Дагжылар берген сөзү быжы-быле ээлэринге бүтүрелдилер.

Чурунта: дуржугалыг өрүмнеки Александр Соков.

НОВИКОВ, даг мастери.

БЕДИК КӨДҮРЛҮҮШКҮНДЕ

«Тыва кобальт» комбинаттын кол-лективни төөгүлүг чеди чылдын үшкү чылынч онаалгаларын хуусаа бегинде күүседир дээш чарыш-ты күштедирешаан, съезд муруну-чу күш-ажылчы ээлээде турп-кан.

Суурда чаа тудууларынч объекти-леринге-даа, даг ажылдарынч бол-гаш орук тудуунуң үчостотарында-даа — каа-даа баарга хайныш-кынынч ажылдар чоруп турар.

Дашчыларынч Долаан Көк-кыска удурткан коммунистг күш-ажыл бригаданынч келигүнери чаа шко-ла тудууну ханаларын бетоннал турган үезинде анаа чедө бердиби.

Хөөткөн бетон эилдириниң идер тергелерге кудуп алгаш олар чинге маарыштыр бир оюнтай чүвө болза, ажылчыларынч кол нуруузу аны-актар болуп турары. Тудууларын-ч, орукчуларынч, дагжыларынч чаа бригадаларынч аныктар-ла колдан турар, мастерскаяларда ста-ноктар чанында база-ла аныктар, мый бээр караандыр маашкаш автоматшаналарынч чолаачылары ба-за аныктар.

ТЭЦ-тин башкырында шинде он-ту классгы дооскаш, комсомодту пу-тевкы-биле келген анык кыс Оль-га Ховалыг дежурныйлап тур, оон чанында анык инженерлер В. Лид-зарь, В. Исakov олар комбинаттын электри хандырылга четкизиниң тө-левилелин көрүп олуурлар.

Хиния лабораторияныга келири-вике мында Москваның Ломоносов аттыг университетин дооскан Бартан Ойдул руданын хиниктиг составын микроскопка шинчилеп олу. Черле каа-даа баргаш, хөй кезинде-ле аныктарга ужуражыр силер. Кул-тура бажыныга, библиотекага, ха-рын-даа автобустарга белин оюн-баштак, каткы-дөг черле үзүбес. Ол база-ла аныктар-дыр ийин.

Комбинаттын ажылчынарнын чедишкени, байлак амдыралын келген кижи база дорван ескерин каар. Оң бир көсүк чижээ чүгө

дээрге, суурда мотоциклердин хөй.

— Мотоциклинг кижилер хөй-ле чер-дир за бо — деп, чугаалаарымга бир ашах тургам:

— «Хөй дег» болган чүвө йска-жыл — деп, дөпчү болган дөрт ха-рык берди.

— Партиянын XXII съездинге алдар болдурган социалистг чарыштын чалгылары комбинатта он-за күстелген. Ол төөгүлүг болуш-кунга белектиг ужуражыр дээш ки-жи бүрүзү чаа-чаа бедиткен хү-лээлгелери ап турар — деп, мына партия органиациянын секретари эш Каенов чоргаарланып чугаала-ды.

Комбинаттын ажылчынарны, ин-женер-техниктиг ажылдакчылары боттарынын аргаларын, кураайыла-рын санап көргөш, съездинч ажит-тынар хүнүнге чедир 2500 дөрбө-чин метр чуртталга шөлүн ажыл-лапта кириер, үлөтүр бараанарны-нын столваниниң, 100 кижи чөмө-нир столванынч тудууларын бүрүн доозар, күш-ажылдын бүдүрүчүлүгү эртен чыдааныга денээрге 2 хуу бедилер, тудуу-монтаж ажылдары-нын бөт-үезин планда көрдүнгени-ге удур 2 хуу чингедир, рационали-заторжу болгаш чогадыкчы ажыл-дарын бүдүрүлгеге шитгөөткенинде он-он муң рубль түнүу камнап алыр, коммунистг күш-ажыл бри-гадалары болгаш шалымчылары деп ат дөөш демиселче ажылчынарны массалы-биле хаара тузар, ийни болгаш техниктиг билгелер беилде-риниң школаларынч четкиин каз-бартыр деп чаа хүлээлгелери алган-нар.

Дуржугалыг бригадирлер Көк-кис, Захаров, Кунгаа, Черлашин оларга удурткан коммунистг күш-ажыл бригадалары үшкү чылдын онаалгаларын хуусаа бегинде бүтү көргүзүлөр талазы-биле ажыр күү-седир дээш патриотчу демиселдин эгелекчилери болганнар.

Д. САРЫНАЙ.

Коммунистг ёзу-биле чурттаар, ажылдаар болгаш өөренир

Төөгүлүг чеди чыл-дын үшкү чылында комбинаттын тудуу-жыларынч мурунда улуг сорулгаар салдыган. Партиянын XXII съез-динч ажиттынар хү-нүнге чедир 2500 дөр-бөчин метр чуртталга шөлуи ажылдапта ки-риер болгаш тудуу-монтаж ажылдарынч тала-зы-биле чыл планын де-кабрь 25-те күүседирип тудуулар хүлээнген-нер.

Бистин комплексилг бригаданы үшкү чыл-ды шалымкын темпи-лер-биле эгелээ. Январь айның планын 159 хуу, февральдын—175 хуу күүсеттибис. Эртен чы-лынч бирээзинге-ле 12 аал ишти чурттаар ийи бажынарнынч ту-дууларын бүрүн доос-каш, ажылдапта кири-ер, хүлээлгесиниң алдар-лымы-биле күүсеткен бис.

Бо чылдын январьда 16—16 аал ишти чурт-таар ийи бажынарнынч тудууларынч мурунда улуг сорулгаар салдыган.

Бисте тудуу ажылдарынын кол нуруузу ме-ханизматтынчаан, Хи-рөөлөр, хаарымдар, өрүмнер, шүүчелер шу-пуу электри күжү-биле ажылдап турар. Ол иш-каш объект бүрүзүнде

Чедишкениривис болгаш хүлээлгелеривис

Хову-Аксынга келген кижи бүрүзү мына чаа тудууларынч хөйүн кай-гаар боор. Шынап-ла бо чылдын чүгө баштайгы ийи айларында белин 10 ажык чаа тудуулар эгелеп турар, а моон сонгаар оларнын саны он-даа көвүдээр чугаажок болгай. Мен № 1 тудуу үчостотуну шугаатур-жыларынч болгаш бүдүрүчүлүгү бригаданынч удурткучу мен.

Мөөң бригаданынч келигүнери шупуу анык кыстар, а оларынч ажыл-дап турар үезинде шалымкын, кашпатайын кижи кайгаар.

Эртен чылдын 2 кыт өмчи бажынын, 12 болган 8 аал ишти чурт-таар ийи бажынарны шугаатурлаш, чугайлап, дозулап дооскан бис. Кыглан ажылдыкты тускай комиссия чүгө кончуг эки шынарлыг деп көргөн. Бо чылынч магазини, столванынч болгаш 4 кыт школанын чаа тудууларынч чугайлап, дозулаш ажылдапта кириер хүлээнген бис.

Бригада келигүнериниң иштинден Людмила Дмитриева, Елена Агашкова, Вала Поттункаш оларынч кызымаккай күш-ажылч онаалып демделгелери чугула. Олар чүгө бурулга ажылдарынч мурунчылдар болуп турарындан агында, хөй-инити ажылдарынч болгаш бот-тыныгыр трап чүүл бөлүмүнч иделкейлиг киржикчилери болуп турарлар.

М. АСКИРОВА.

Чурунта: котелдар өптөр талазы-биле тускай мергежилдиг инженер В. Исakov ТЭЦ-ти ажылдап эгелээр муруну чарында ялапаннын хынап турары.

Шитпирлер болгаш күүселде

Партия хуралы—чүггө коммунистерниң эвес, харын бүгү маалдарнын амьдыралында улуг болушун. Партия хуралдарынын шитпирлерин күүсөдиргөө коммунистер болгаш бүгү ажыл-ишчилер киржир. Хурал бүрүтүнү үндүргөн шитпириниң чедишкенин күүселдеи хей чүдүлдерден хамааржыр дээрин партияжи амьдыралды дуржулгазы тодаргай көргүзүп турар. Хамааржыр мурунда хуралга тургузар ийгиликтерин иштин алдынан, оңу экти, хынамчалык белеткөөнүндө, тодаргай, доңуш шитпирини хулөсө алырындан болгаш оон-даа өскө.

Индгү болза-даа, шитпирни хулөсө алыры—ажылдык чүггө агеши. Ону барымаалаш, Чаа-Хөдө «Найрал» совхозтун Урбун участкасында партия организациязы коммунистерниң хуралдарынын болгаш партбюроунун үндүргөн шитпирлеринин күүсөдиргөө организациязына чейингегейни күштедиргеген. Хурал бүрүтүнө ийден хей айтырларын тургуспайн турар. Чүггө дээрге хуралга хары угда хей айтырык чыгаалажыр чорук оон ажылдан зартадыр, хуралдын лендиян кудулар чорукка чедирип болур.

Коммунистерниң хуралдары болгаш партбюроу баш бурунгаар чогуу болуу, бадылаан план суугаар чорудуп турар. Үндүргөн шитпирлериниң күүсөдиргөө организациязында, аймааларына чүггө партбюро кижиниң коммунистерни эвес, харын тускай эртеминтерни олардын ажылынын айындаан хамаарыштыр кириштирип турар. Ол чорук чер болгаш мал ажылынын айтырларын шың болгаш мергежилдик шитпирлер болза-биле партия

организациязына ийгили берип турар дээрин дуржулга көргүсөт. Партбюроунун бир хуралында малдың кышкы байдалынын болгаш участкага комсомол организациязынын ажылынын дугайында мындыг ийи айтырларын чыгаалажып көргөн. Ол үедө малдын байдалы дыкка берге турган. Эзон хей малчыларды да суген уугуен, а малдын өлдүшкөнү өгөткөн. Малчыларнын коданарында мал чедириниң доңуштан сөөрүп чедириниң партбюроунун шитпирини суугаар организациязы болгаш кодан буртууга партбюроунун кижиниң коммунистерини быыгытлаан.

Комсомол организациязынын ажылында улуг четпестерини партбюро илестерген. Хамааржыр мурунда совхоз бүдүрүлгөсине комсомолчуларнын база аныктырын кошкак киржилгезин, олардын өөредилгезин ара соксаанын партбюро кижиниң шыңгы буруу шапкан. Партбюроунун сумелдөөни суугаар комсомолчуларнын болгаш аныктарнын өөредилгезин организациязып, каттап агеңен, оңдар мылш белеткөөр талазы-биле аныктырын 12 кижин, ховуларже чедишкенинде сөөр-

тур талазы-биле 8 кижин кыргыччилык тускай өөнөлөрүн тургускан. Партия хуралдарына тургузар айтырларын чамдыкта баш бурунгаар эки белеткөөсө, анда активчилерин кызын кириштирип турган түңнелинде чедимче чок шитпирлер хулөсө алдынар таварылгалар биеке бар тургудан дээрин демдектөөр черек. Чижээ, мылш белеткөөнүн чоруп турарын дугайында партбюроунун бир хуралыга айтырык чыгаалажып, бар аргадагы санап бөрбейн, күүсетимес шитпирини хулөсө алган.

Партия хуралдарынын болгаш партбюроунун үндүргөн шитпирлерин күүсөдиргөө чейингегейни партия организациязы күштедиргезин, хуралдык шитпирини күүсетпөөн ийи-чагыс кирилдерен негелдени база дыңдапкан. Чүггө дээрге, партия хуралынын шитпиринде айтык пункт бурдунде бүгү коммунистерниң куул-соруу илергейленин дээрин кижини буруу билди журулу.

С. НУУЛАР,
«Найрал» совхозтун Урбун участкасында партбюроунун секретары.

Енисейге

Н. ДОМОЖАНОВ,
хаксы шүлүкчү.

Магадаас аргавыс чок,
Ол дег көрүш ховар болгай!
Чагырга чок өмдик хемни
Чаактырып, холда кирген,
Паром тырткан өрни көөргө,
Мыныдан чапан каан дег.
Чоргаар көрүп, топтап чагыр:
«Чолаачыл, далакчалар—
Наймысал белеткээр!
Ары Саян чоңу маалаан!»
Оңудурган **С. ПЮРБЮ.**

Магадаас аргавыс чок,
Ол дег көрүш ховар болгай!
Чагырга чок өмдик хемни
Чаактырып, холда кирген,
Паром тырткан өрни көөргө,
Мыныдан чапан каан дег.
Чоргаар көрүп, топтап чагыр:
«Чолаачыл, далакчалар—
Наймысал белеткээр!
Ары Саян чоңу маалаан!»
Оңудурган **С. ПЮРБЮ.**

Агитатор малчыннарда

Жданов атты колхозтун ветеринария ажылдагычы эш Наздажип инитиниң малын өки амак, мейди кыштагыларда малчыннарда арга-сүмени кылып, кыштагына доктаамал эргип турар. Моон-биле кады колхозта партия, комсомол организациязынын ол ийекпейлиг агитатору болуп турар.

Берт-Дагга, Теректе болгаш Чекетте малчыннарда СКП Топ Комитетинин январь Пленумунун шитпирлерин колхозтун ажыл-агыйына холбаштыр таныштырган. Малдың продуктулуун бедилер, уксаанын экижидер арга хемчеглерин ветеринар эмчи-агитатор тайылбырлаан.

Улуг-Хем район.
Н. БОДАГАН.

Тодаргай экономика бөлүмүндө

Бай-Тайга районун Мугур-Аксы сес чыл школасында тодаргай экономика өөренип бөлүм эки ажылдап келген. Бөлүмнүн пропагандалы эш Н. Донгак кичээлдерин солук кылдыр, дынакчаларын билинген дүштүр организациязып турар. Өөренип турар темаларга холбаштыр беседаларын кылып бергеш, даразында ол теманын кол-кол айтырларын дынакчаларын илеткелдерин дыңдап, семинар кичээлдерин чорудуп турар.

Бир кичээлге башкы Ф. Пымыннин «Бөдө ажыл-агыйга күш-ажылдык бүдүрүчүлүгү бедилери» деп илеткел кылган. Ол илеткел эзон эки белеткетиңген, амьдыралда чижектер-биле холбашкак болган. Ичталза-даа бөлүмнүн дынакчалары кой-хой немелдерин кылып, малаңгы колхозта бар чамдык материалдар илеткеле чедир ажылдагычтарын маан деп демдектөөнөр. Иччаар өөренирге теманын айтырларын дыкка ханы тодараттырары чыгаажык.

Бөлүмнүн дынакчалары ам январь Пленумунун материалларын ханымы-биле өөренип, ону колхоз бүдүрүлгөсине холбаштырып турар.
С. ШИРАП.

ТЕАТРНЫҢ 25 ЧЫЛЫНГА УТКУШТУР

Улуг орус чогаалчы Николай Васильевич Гогольдун делегейде суралык чогаалдарынын бирээзи «Кадайланышкын» деп шизин областың хөжөмү-иши театрының сценанынга үндүрүп, областың бүгү совхозтарының болгаш колхозтарының ажыл-ишчилеринге көргүзүп чоруп турар. Театрның артистери классиктиң чогаал—«Кадайланышкын»—деп комедияны чедишкенин-биле ойнап, көрүкчүлерниң кичээлден хаара түдүп, 1830 чылдар үезиндеги Россиянын дөөрөн амьдыралын көчүлүп шооткан комедияны мергежилди-биле көргүзүп турарлар.

ЧУРУКТА: «Кадайланышкын»—деп комедияның рольдарында: Агафья Тихонованың ролонда РСФСР-ниң алдарлык артисти—Кара-кыс МУНЗУК, бүгү назырында кадайланышкын чадааш, ам кадайланышкын деп орадажыл турар Подколесинниң ролонда—артист Александр ТАВАККАЙ, кадайланышкын деп орадажыл турар, Подколесинниң өңүндү ролонда—артист Алексей ТУГУР-ООЛ.

Сөзү болгаш фотозу М. МУНЗУКТУУ.

Ак-көб делгемниң шинчилекчилери

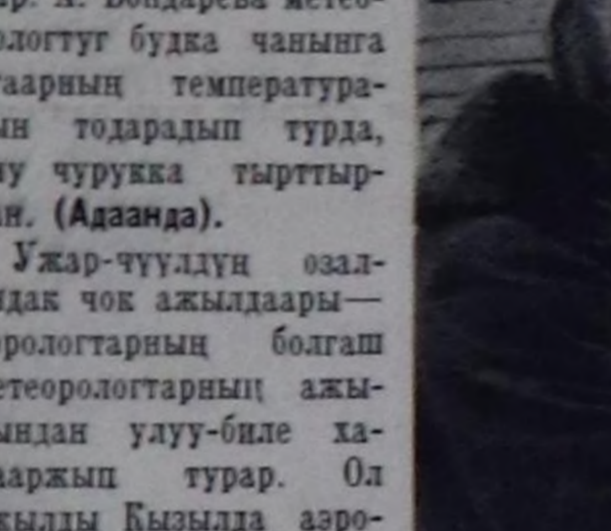
Красноярскин гидрометеорология албанын Эргелинин бистиң областа станциясы. Мында водород-биле долдурган шарларнын дузазы-биле прибор-малгычыгыштарынын хонукта үш катап агаар делгеминче үндүрүп, агаарнын басымынын, температуранын, шыгын, янзы-бүрү бедиктерде хаттын күжүн, углемышкынын шилчелен, бистиң ужар-чүдүвүсө эң чүгүл чүдүлү кылып турар.

Прибор-малгычыгыштар тургускан кабинет. Барокамера чанында бир-

шыгын дугайында тодаратылган кылдыр приемишти хынаар.
Светлана Шевцова—эң дээр аэролог. Оң ады Красноярскин гидрометеорология албанын Эргелинин шаннал дужаалдарына чыгыс удаа эвес үнгөн.

Станцияны чер кырының метеорология Анастасия Ивановна Бондареваның ажылы база нарын. Мында 10 ажыг приборлар болгаш янзы-бүрү тургузулгалар бар. Ол, бүгү хайгаарашкынары чогур үезинде дүргө-биле кылып четтиип турар. Оң хайгаарашкынарынын түңнели чүггө көчүп эки «Тулган-на» ажылдар кижин деп оң дугайында коллективте чыгаалажып турар. А. Бондарева метеорологтук будка чанына агаарнын температураны тодаратып турда, оңу чурукка тырттырган. (Агаанда).

Ужар-чүдүлдө озал-ондак чок ажылдары—аэрологтарның болгаш метеорологтарның ажылындан улуу-биле хамааржып турар. Ол ажылды Кызылда аэрометеорология албанын коллектив чедишкенин күүсөдир турар.
В. ВИНТОВ.

ле чүве бижип, электромоторну ажылдадым, доктаадып тургаш, бижип агеңээр уруг олур. Ол болза, комсомолчу аэролог Светлана Шевцованың прибор-малгычыгыштары агаарже үндүрүнгө белеткен турганы ол. (Үстүндө чуртунда). Прибор чер кырындан эзон каш муң метр бедикке кайы хире басышыгына таваржыр болду, барокамераның дузазы-биле приборну ол хире басышыгына шенээр. Оң соонда агаарнын температураның болгаш

буруузу минип, шың түңнели кылган. Ам олар эки өөренип турар. Ол ышкаш өске-даа полдима салып ажалдар багай эвес, лекциялар үргүлү болуп турар.

Чаржып турар училищени-биле үргүлү харылажып, дуржулгаларымыс солчуп турар бис. Чоокта Чаа Кызылдың № 10 училищенин сургууларын биске чораш концент көргүсөн. Даартамында спорт маргылаалары кылган бис. Ам уксааны бис оларга алдан чедер бис. Найралдык харылаа болгаш социалисттик чарып бистиң өөредилгесине дыкка дузулаар.
В. ШОЙЛА.

ЧАРЖЫП ТУРА БИС

Балгазында № 11 механизация училищенин Кызылдың № 10 механизация училищени-биле аралдаш чарыштыг. Бистиң училищенинтин сургууларын ол чарышка тиленки болур дөш чүгүлдүк өөренип, кижин буруу эки өөренип дөш кызып турар. Биске мурунда «2» аптар сургуулар тургудан, оларын хейинитиниң делгимчези, шүгүмчүлөк-биле эки өөренип кылдыр албадык бис.

Бо чорукка хава солун дыкка дузалашан. Багай өөренип тургудан Шойда-оол, Башкен-оол оларын хава солуга шоодулуг чураттар-биле кады үндүрүптервиске олар

Тыва херэежен кижини—экранда

Документалиг кино-туруктарнын Кызыл Тук Орденниң теш студиясы чурттуң экранынарыкта «Чаа чүдүлдер» деп киножурналдың 10 дугарын кылып үндүргөн. Ону режиссёр Е. Вериншова монтажтап тургускан.

«Н. С. Хрущев Курганда болгаш Новосибирскиде» деп улуг өөренип келген чарыкты баштыгы Н. С. Хрущев Курган областың ажалдык чоннарына Ленин Орденни тышкы берип турганын база Сибирь областтарын, крайларын болгаш автономия республикаларынын кыдае ажал-агыйнын мурунакчаларын чөвүлел хуралында чүгө чыгаалаанын көргүсөт.

Дыкка хей кадрларда Току районун Алаас көздө Советтин даргазы Бол Совайланың дугайын көргүзүп турар. Үжен чылдарда чаа-ла үжүк-бижик чок чораш тыва улустун амьдыралында чагай болушуну—тыва херэеженнерин хей-ишиниң амыдыралына улуг киржилгезин овет көргүчүлөр сонуграп көөр.

Оон ийаң ук кино-журналда Совет Эвилелинге дөрт дуугар октаргай кораблы салып үндүргенин, оң деңир эоп келгенин, украин улустун улуг шулукузу болгаш чуручузу Т. Г. Шевченковга турсакталган көжөөни болгаш өске-даа солун чүдүлөри

көргүсөт. Чурттуң янзы-бүрү булузырында ажыл-ишчилерин СКП-нин ХХП съездинде уткуштур куш-ажылчы келдүрүлүктү каа көргүсүткен.

Кино-журналдың төңүзүнде Англияның Холли-Лок мугаларына «Протей» деп салдан чорук харымысалга чок, кижиниң мөзү чоңуг илердин, ажылчын корреспондент чага бижөөн.

Редакцияның чоруткан материалында ажылдык чоннар депутаттарынын Улуг-Хем район Советинин күүсөкчи комитетинин харылааны-биле алырга, ажылчын корреспондентин шүгүмчүлөк шың болган, Н. Машковту интернат эргелчизинден үндүргөн.
В. БРАЙНОВСНАЯ.

ДЕЛЕГЕЙ БАЙДАЛЫНЫҢ ДОПЧУЛАЛЫ

Конго улус шитпирлик сөзүн сөглээр.—Атлантика лагеринде бустуушкун болгаш сандараашкын.—Гарриман чүну чедип алырын орданданып турарыл

Чалчаларын Танаваривке болгаш Чалчаларын Танаваривке болгаш «Аль-Ахтам» солуну «Африканың кыял-бир шыга көргөн эи-не элденит чыгыс болган» деп алган. Шынап-ла чистиг, мындг болузда кижин көөр хөң чок чыш болган. Конгову үсерлээринин дугайын дугуржуп алгаш, сүзүгенин киржилчилери—Касабубу, Илео, Калонжи, Чомбе—конго улустун болгаш Антуан Гизента баштаткан оң дүрүн суугаар чазанын артынга халелди турганаар. Оларын карманымта турган барачаныс манга болза белги болгаш даштык колонизаторларын мандала болган. Чижээ-дээрге, Танаваривке Чомбе белги паспорттук келген, оң кылып турар ажылды деп чүве бижиргезинде: «коммерсант» деп бижкен болган. А ол чижик коммерсант Конго Республикасының хосталганы болгаш хамаарышпас чорун салгылап турган.

Танаваривке болгаш чөвүлел хуралга хамаарыштыр бистиң алган ийи дынамычларымс ол чөвүлел хуралдын суугаар бөдүш-шыныры тодаргай чыгаалап турар.

Франс Пресс агентлидин корреспондентин март 15-те Леопольд-вилде Илеону мынгаар чыгаалап турар медегалын дамыткан: «Танаваривке бистерни дутуржуп алганымыс барымдалаш, КНО февраль 21-нин шитпирин амьдыралга боттадырып чорударынын барымдалары моон ийаң чок». КНО-нун Айыл чок чорук Чөвүлелин шитпиринин дугайында чыгаа чоруп турары ол деп чүвени салгыштырып каалдым. Ол шитпир болза бүгү белги болгаш өске-даа даштык шериң база шериңтенен ажалдакчаларын болгаш КНО-нун комиссияларын кирбейн турар политикалык чөвүлелчилерин, а ол ышкаш халелеттиңген солдаттарын Конгодан саат чок үндүрени негеп

«кыжаныларын» Хаммаршельд болду куткун турар дээр дугайында меңзөөл бар.

Шак ол сандарадышынын эң негиз чок байдал-биле боттадырып турар. Айыл чок чорук Чөвүлелин резолюциянын февраль 21-де-ле хулөсө алган болгай. СФР-ниң төлөөлөкчиси В. А. Зорин эзон каш хонуктар өргөнде ук резолюцияны күсөдир турарын кандыг-даа им-демелеринин кээлдөйин турарын Хаммаршельдге чоруткан чагазына айткан. Иччап турда-ла «Нью-Йорк таймс» деп солун база-ла дыкка хей хунар өргөтен сонда март 11-де мында деп меңзөөл: Бельгияны шериглерин болгаш хамааты кижилерин Конгодан үндүргөн турарын белгил чактан чедип алып «дөш Хаммаршельд» келер неделада Брюссельге болуңуң төлөөлөкчизин чорудар!» деп шитпирээл. Ол-да солунук бижип турарын суугаар алдыга, Конгодан «белги шериглерин үндүренин талазы-биле» чыгыне секретарынын «үе-чазай-биле» кылган баян бекер; Хаммаршельд баштай Конгога турар бельгияларын «дөш чызе-данымын» Брюссельден дилээр; оон сонна белги чазак «оларнын чамдыктарын келдирири-биле кылдырган хемчеглер деп болуңуң меңзеп турары чүдүлдерин дугайында» өттүстү кийирер ужурул. А ол келдиришиниң чотум казан кылдыр деп туралдыктың белгилерин чедип чыгарга Хаммаршельд белги кижин буруу дөдөр келдириринин дугайында айтырары оларнын тус-тусу-биле чыгаалажып тургаш, шитпирлээрин планнап турар дээрин англи парламга база дыңдапкан.

КНО-нун чыгыне секретары индык оюн-тогула кылып турар ышкымыс. Касабубу, Чомбе болгаш белги эелерди компания Хаммаршельдин болдуушкунуңа чыгаалап алгаш, Танаваривке бол-

гаш чөвүлел хуралдын сонда конго кризисе соксаан дээр шитпирлик кылдыр көргүзүрн орадажыл турар. Бельги севантиң даргазы Поль Стрөбье мында деп меңзөөл: «Чагыс-ай Конгогун юридиктик тургузу шитпирлини-биле актараалтырган деп чүве амгы үедө илереттиңген». Бельгиялар эң-не чашмаачы чалчаларын бирөөзи—Мурнуу Касания адаттымычы «президенттин» Калонжи база-ла шак иччаар хозуун суу-биле өөреттиринин чураткан. Танаваривке болгаш чөвүлел хуралдын салындан үнүп чорудура, ол мында диген: «Бүгү-ле айтырылган шитпирлетиңди. Вистерин секретарияс ханган-даа. Кризис ам соксаттыңан-дыр».

Франс Пресс агентлидин корреспондентин Калонжиниң бо өстерин тайылбырлаш, Танаваривке болгаш чыгыштың киржилчилери айтырарын Конгогун дүрүн суугаар чазак чокка шитпирлээл деп сагындырган болгай. «Ол чөвүлел хуралдын киржилчилери болса Стрөбьевилде чазактын баштыгы—А. Гизента ук чөвүлел хуралдын шитпирлерин күүсөдир деп дээрин дугайында айтырарга харыны бөрбейн барганар» деп ол корреспондент бижээн.

Индгү-даа болза Гизента бөдү бо айтырарга тодаргай харынын шагдала берген. Оң меңзөөлүн болза: Конгога байдал моон авалаа ийи чүдүлөр күүсеттирген турар болза ам орталдык шитпирлетиңин болуу: 1) дүрүн суугаар чазак болуңуң эрге-чыгырамын Конго Республиканын бүгү девискээринге боттадырып чорудар болгаш 2) конго улустун салым-тузун шитпирлээр ужурул Конгогун парламентазын база катап чынадырынын болуңуң чүдүлдерин шитпиртүүн кылган турар ужурул.

Өскөрлөкчиги илететтер Касабубу, Илео, Чомбе болгаш Калонжи каш-буруузу минип, шың түңнели кылган. Ам олар эки өөренип турар. Ол ышкаш өске-даа полдима салып ажалдар багай эвес, лекциялар үргүлү болуп турар.

шуугазынын өгөлөн болгай. Ичталза-даа ол шугуаазынар атлантика лагеринге чорудээлерин узуткаар хамаан чок, харын-даа улам ханылапкан деп чыгаалаарынын бүгү үндүренири бар.

НАТО-да чорудээлерин кол-ла чыдаганы болза шериг чарыктарынын улуг түңнелин чарык кезин Барыны Европаның чурттарыныч чаа шаарыне АКШ-тын чурткул болуп турар. Боңун милитаристери АКШ-тын ол мындагышкынын хулөсө алырындал отталар хөң чок, ичталза-даа оң салым улуг НАТО-га болуңуң бурн эргезин улгарттарынын негеп турар. Боңун ол кызыдышынын Англияны эңокчунуушкунуң болдурун. Англия болза шаанда ядролук чепекти кылып болу организациязып турган журурдан НАТО-га АКШ-тын соондагы бирги ролду ойнаарын негеп турган болгаш негеп турар-даа. Ичталза-даа Франция база-ла бо бөлүдөннишиңге «телепиг черни» зөөлөрүнө чүтүп келген болганда, болуңуң атомук чепкен бурууң үндүрүп агеңөө. Ол чурт болза «иниң рынокту», тодаргайлаага алды чурттарын экономикалык каттыкмышкынын болуңуң чыгырамын чыгаалаа политикалык каттыкмышкынын кылдырычы чүтүп турар-дыр. Ичталза-даа «биче Европаның интиш делаларга хамаарыштыр улгарттарынын дугайында чарыктың Гарриманын Боңига чыгаалажышынын бары-биле барык дей-халык кылдыр таратканын база таварыш эвес-тир. Ол арга АКШ-тын төлөвир түңнелин кризисин дыкка чидедир ужурул. Каттыкшаң Штаттар анда амьралаш, болуңуң шаанда Англия-биле кады Барыны Берлин дугайында айтыры талазы-биле үндүргөн сапаларын күш чок болгаш болуңуң Барыны Берлинде гарризонун кызырар дийең турар деп курлартамтынин медегалын үндүргөн. Ол меңзеп болза Боңун эң-не калчаа аарыг милитаристериң күзөөн чүдүлдерин хандырды турар.

булушкунуң кол чүдүл болуп турбушкан.

Оларга Вашингтон моон мурундазындан-даа артык хей саң-хөө төлөвирлерин онарнын орадажыл бээр орта АКШ-тын Барыны Европада эвилелчилер бот-боттарын дел-кичириче чүтүп турар бээр. Оң түңнелинде НАТО-га АКШ-тын улугтуртук ролонга айымдыг байдал тургустунуп кээр болганымын журудан АКШ-тын чыгырчык бөлүктери Атлантика бөлүдөннишиңне боттарынын хыналданы күштөлдөргө чыгаа хемчеглерин алаа чоругуз деп бодай бергенер. Иччанын февраль төңүзүнде Барыны Европаның чурттарына А. Гарриманын дүвү далаштыг дипломаттык кезишкенинин кол-ла соруганы шак ол болганы тодаргай-дыр. Ол ам безин Лондонга, Парижге, Боңига болгаш Римге барып яттиңкенер, оон тура Азия чурттарын кезип агеңээл.

Оон кезишкениринин түңнелинде-риниң дугайын чыгаалаары амьдылында эрте-дир. Ичталза-даа мында чүдү тодаргай: Каттыкшаң Штаттар болуңуң НАТО-га салдарын бижылгаар дөш кылып турар орадажышынын кылдырычы кол америк конгратент Боңун дөткөмөчезинге даянып турар. Барыны-герман марка-апшанын уезин далаарга хамаарыштыр улгарттарынын дугайында чарыктың Гарриманын Боңига чыгаалажышынын бары-биле барык дей-халык кылдыр таратканын база таварыш эвес-тир. Ол арга АКШ-тын төлөвир түңнелин кризисин дыкка чидедир ужурул. Каттыкшаң Штаттар анда амьралаш, болуңуң шаанда Англия-биле кады Барыны Берлин дугайында айтыры талазы-биле үндүргөн сапаларын күш чок болгаш болуңуң Барыны Берлинде гарризонун кызырар дийең турар деп курлартамтынин медегалын үндүргөн. Ол меңзеп болза Боңун эң-не калчаа аарыг милитаристериң күзөөн чүдүлдерин хандырды турар.

